

EMD-bulletin

– nytt fra menneskerettsdomstolen i Strasbourg

Nr. 6 År 2016 Dato 10. august Utgiver **Norsk senter for menneskerettigheter**

I juni ble det avsagt tre kategori 1-avgjørelser, mot Italia, Ungarn og Sveits. Avgjørelsen mot Italia ble avsagt kun på fransk. Det ble avsagt en avgjørelse mot Norge i juni.

Månedens utvalgte: BAKA v. UNGARN

Date: 23/06/2016 **Application no.:** 20261/12

Articles: 6;6-1;10;10-1;10-2;41

Conclusion: Violation of Article 6 - Right to a fair trial (Article 6 - Civil proceedings; Article 6-1 - Access to court; Civil rights and obligations; Determination (civil)). Violation of Article 10 - Freedom of expression -{General} (Article 10-1 - Freedom of expression). Pecuniary and non-pecuniary damage - award (Article 41 - Non-pecuniary damage; Pecuniary damage; Just satisfaction).

Fakta:

Klageren var en ungarsk statsborger, som hadde vært dommer i Domstolen i sytten år. Den 22. juni 2009 ble han valgt av det ungarske parlamentet til å være høyesterettspresident og president for det nasjonale justisrådet. Utvelgelsen var på seks år, og skulle altså ta slutt i 2015. Gjennom sine embeter uttrykte klageren seg flere ganger om forskjellige lovendringsforslag som angikk rettsapparatet. Gjennom innføringen av ny konstitusjon i 2011, ble navnet på høyesterett vedtatt endret. To medlemmer av parlamentsflertallet uttalte at det eneste som skulle endres ved den nye loven var navnet på høyesterett, og at den nye lovgivningen ikke ville bli brukt til å avsette personer valgt til embeter under den gamle lovgivningen. Kort tid etter en tale klageren holdt i parlamentet, ble det foreslått å avslutte klagerens mandat, noe parlamentet vedtok. Klagerens stilling som høyesterettspresident endte 1. januar 2012, tre år for tidlig. Ifølge lovendringen ble det innført et krav om at høyesterettspresidenten måtte ha fem års erfaring som dommer i staten, hvor tid som dommer i en internasjonal domstol ikke ble medregnet. Klageren var derfor ikke lenger kvalifisert til å være høyesterettspresident.

Klageren brakte saken inn for Domstolen 14. mars 2012, og i dom 24. mai 2014 [no. 20261/12], avsagt i kammer, konkluderte Domstolen enstemmig med at det forelå krenkelse av artikkel 6 (1) og artikkel 10. Saken ble 15. desember 2014 besluttet henvist til avgjørelse i storkammer, etter anmodning fra staten.

Tredjepartsintervensjon fra Hungarian Helsinki Committee, Hungarian Civil Liberties Union, Eötvös Károly Institute, Helsinki Foundation for Human Rights i Polen og International Commission of Jurists.

Norsk senter for menneskerettigheter

Redaktør **Kjetil Mujezinović Larsen**

Kompilasjon og redaksjonsassistent **Eva Linn Oksavik**

Kontakt & abonnement c.b.astруп@nchr.uio.no

Anførsler:

Klageren anførte at han hadde blitt nektet adgang til en domstol for å forsvare sine rettigheter etter å ha blitt avsatt som høyesterettspresident, og at dette utgjorde en krenkelse av artikkel 6 (1). Klageren anførte videre krenkelse av artikkel 10, under henvisning til at det var meningene han ga offentlig uttrykk for som førte til avsettelsen som høyesterettspresident. Klageren anførte også at det forelå krenkelse av artikkel 13 sammenholdt med artikkel 10, og krenkelse av artikkel 14 sammenholdt med artikkel 6 (1) og artikkel 10.

Staten imøtegikk klagerens anførsler.

Domstolens vurderinger:

Domstolen behandlet først klagerens anførsel om krenkelse av artikkel 6. Domstolen vurderte først om artikkel 6 kunne anvendes i klagerens tilfelle. Den første delen av denne vurderingen var om det forelå en rettighet som klageren kunne påberope seg etter nasjonal rett. Ifølge nasjonal lov skulle klagerens mandat som høyesterettspresident vare i seks år, med mindre den ble avsluttet som følge av gjensidig avtale, oppsigelse fra klageren eller avskjedigelse. Domstolen fant at det derfor hadde eksistert en rett for klageren til å fullføre perioden som høyesterettspresident. Dette var også støttet av konstitusjonelle prinsipper om domstolenes uavhengighet og dommeres stillingsvern. Klageren kunne altså hevde å ha krav på beskyttelse mot å bli avsatt som høyesterettspresident i perioden mandatet varte. Domstolen bemerket at mandatet ble avsluttet som følge av ny lovgivning, men at dette ikke kunne fjerne hans rett til å hevde sine rettigheter etter den relevante lovgivningen på tidspunktet han ble valgt som høyesterettspresident. Den andre delen av vurderingen av om artikkel 6 kunne anvendes var om rettigheten til klageren var «borgerlig». For å vurdere dette tok Domstolen utgangspunkt i vilkårene utviklet i Vilko Eskelinen-saken. Vilko Eskelinen-testen består av to vilkår, som begge må være oppfylt for at artikkel 6 ikke skal kunne anvendes. Det første vilkåret er at nasjonal lov uttrykkelig nekter adgang til domstolen for den aktuelle stillingen. Domstolen fant at klageren ikke uttrykkelig hadde blitt ekskludert fra adgang til en domstol, men adgangen hadde blitt hindret av den for tidlige avslutningen av mandatet. Den nye lovgivningen hindret ham fra å utfordre avsettelsen under lovgivningen han ellers hadde hatt rett på. Domstolen fant at den måtte vurdere om adgang til domstolen hadde blitt nektet av lovgivning før den nye lovgivningen ble vedtatt. Domstolen bemerket at nasjonal lovgivning som nekter adgang til domstolen må være i tråd med rettsstatsprinsippet, som forbyr lover fra å være rettet mot én spesifikk person, slik situasjonen var for klageren. Domstolen fant derfor at det ikke kunne sies at nasjonal lov uttrykkelig nektet adgang til domstolen for spørsmålet om lovstridigheten av avsettelsen av klageren. Ettersom de to vilkårene i Vilko Eskelinen-testen er kumulative, var det ikke nødvendig for Domstolen å ta stilling til testens andre vilkår. Domstolen konkluderte med at artikkel 6 kunne anvendes på klagerens anførsel. Domstolen gikk deretter over til å vurdere om det forelå en krenkelse av artikkel 6 (1). Domstolen bemerket at avsettelsen av klageren som høyesterettspresident ikke ble etterprøvd, eller var åpen for etterprøving, av noen form for domstol. Bakgrunnen for denne manglende rettslige etterprøvingen var lovgivning som det var tvilsomt om var i tråd med rettsstatsprinsippet. Domstolen bemerket den økte betydningen av prosessuell rettferdighet knyttet til avsettelse eller oppsigelse av dommere i internasjonale avtaler og domstoler og i Europarådet. Domstolen fant at staten hadde svekket selve kjernen av klagerens rett til adgang til en domstol. Domstolen konkluderte med femten mot to stemmer at det forelå en krenkelse av artikkel 6 (1).

Domstolen behandlet deretter klagerens anførsel om krenkelse av artikkel 10. Domstolen vurderte først om det forelå et inngrep. Domstolen viste til tidligere praksis der Domstolen hadde kommet til at artikkel 10 kunne anvendes på avsettelse eller utnevning av dommere, dersom inngrepene hadde sin bakgrunn i klagerens uttalelser. I denne saken hadde ingen nasjonal domstol vurdert klagerens anførsler, eller grunnene for avsettelsen. Domstolen måtte derfor vurdere sakens faktum i sin helhet, og slo fast at bevisterskelen var «utover enhver rimelig tvil». Domstolen bemerket at klageren flere ganger, som høyesterettspresident og president for det nasjonale justisrådet, hadde gitt offentlig uttrykk for kritiske meninger rundt flere lovgivningsforlag som påvirket domstolene. Til tross for bekreftelser fra to medlemmer av parlamentsflertallet og regjeringen om at den nye lovgivningen ikke ville bli brukt til å avsette personer valgt til embeter under den gamle lovgivningen, ble forslag om å avslutte klagerens mandat offentliggjort og forelagt parlamentet kort etter at klageren ga en tale i parlamentet i november 2011. Domstolen bemerket at avgjørelsen om å avsette klageren ble vedtatt på påfallende kort tid. Domstolen fant, alle hendelsene sett i sammenheng, at det var sannsynliggjort at det var sammenheng mellom klagerens utøvelse av sin ytringsfrihet og avslutningen av mandatet hans. Bevisbyrden skiftet derfor til staten. Domstolen fant at staten ikke hadde sannsynliggjort at avsettelsen av klageren ble vedtatt som følge av endringer av stillingen som høyesterettspresident. Domstolen fant derfor at avsettelsen av klageren som høyesterettspresident var en følge av klagerens utøvelse av sin ytringsfrihet, og utgjorde et inngrep. Domstolen måtte deretter vurdere om inngrepet kunne rettfærdiggjøres etter artikkel 10 (2). Når det gjaldt spørsmålet om inngrepet var foreskrevet ved lov, fant Domstolen at det var noe tvil knyttet til lovligheten av den aktuelle lovgivningen. Domstolen la likevel til grunn at inngrepet var foreskrevet ved lov, ettersom inngrepet krenket artikkel 10 av andre grunner. Domstolen vurderte deretter om inngrepet hadde sin

§ Article 6 – Right to a fair trial

1. In the determination of his civil rights and obligations or of any criminal charge against him, everyone is entitled to a fair and public hearing within a reasonable time by an independent and impartial tribunal established by law. Judgment shall be pronounced publicly but the press and public may be excluded from all or part of the trial in the interests of morals, public order or national security in a democratic society, where the interests of juveniles or the protection of the private life of the parties so require, or to the extent strictly necessary in the opinion of the court in special circumstances where publicity would prejudice the interests of justice.

2. Everyone charged with a criminal offence shall be presumed innocent until proved guilty according to law.

3. Everyone charged with a criminal offence has the following minimum rights:

(a) to be informed promptly, in a language which he understands and in detail, of the nature and cause of the accusation against him;

(b) to have adequate time and the facilities for the preparation of his defence;

(c) to defend himself in person or through legal assistance of his own choosing or, if he has not sufficient means to pay for legal assistance, to be given it free when the interests of justice so require;

(d) to examine or have examined witnesses against him and to obtain the attendance and examination of witnesses on his behalf under the same conditions as witnesses against him;

(e) to have the free assistance of an interpreter if he cannot understand or speak the language used in court.

bakgrunn i et saklig formål. Staten anførte at inngrepet hadde sin bakgrunn i formålet om å bevare autoriteten og upartiskheten til domstolene. Domstolen fant at den ikke kunne akseptere dette formålet, ettersom avsettelsen av klageren var i strid med formålet om uavhengighet. Domstolen bemerket at det i utgangspunktet ikke var nødvendig å vurdere om inngrepet var nødvendig i et demokratisk samfunn, dersom inngrepet ikke hadde sin bakgrunn i et saklig formål. Domstolen fant likevel at det i denne saken var viktig å vurdere også om inngrepet var nødvendig i et demokratisk samfunn. Domstolen slo fast at inngrepet hadde sin bakgrunn i kritikken klageren hadde gitt uttrykk for gjennom sin profesjonelle kapasitet som høyesterettspresident og president for det nasjonale justisrådet. Domstolen bemerket at det ikke bare var hans rett, men også hans plikt å uttale seg om lovforslag som angikk domstolene. Klagerens kritikk hadde ikke gått utover strengt profesjonell kritikk av lovendringene, og gjaldt saker av offentlig interesse. Klagerens uttalelser var derfor gjenstand for høy grad av beskyttelse under ytringsfriheten, og inngrep måtte granskes nøye, med tilsvarende smal skjønnsmargin for staten. Klagerens avsettelse kunne ikke forsones med bevaringen av domstolenes uavhengighet. Domstolen fant at avsettelsen av klageren uten tvil hadde en avkjølende effekt på både hans og andre dommeres deltakelse i offentlig debatt om lovendringer som påvirker domstolene. Domstolen viste videre til drøftelsen under artikkel 6 (1), og at inngrepet ikke hadde hatt tilstrekkelig mekanismer for å hindre misbruk. Domstolen fant at det ikke var grunnlag for å si at inngrepet var nødvendig i et demokratisk samfunn. Domstolen konkluderte med femten mot to stemmer at det forelå en krenkelse av artikkel 10.

Domstolen vurderte videre klagerens anførsel om krenkelse av artikkel 13 sammenholdt med artikkel 10. Domstolen slo fast at artikkel 6 er *lex specialis* overfor artikkel 13, og at kravene etter artikkel 13 absorberes av de strengere kravene oppstilt i artikkel 6. Domstolen konkluderte enstemmig med at det ikke var nødvendig å drøfte anførselen om krenkelse av artikkel 13 sammenholdt med artikkel 10, sett i lys av drøftelsen under artikkel 6.

Domstolen vurderte til slutt klagerens anførsel om krenkelse av artikkel 14 sammenholdt med artikkel 6 (1) og artikkel 10. Domstolen fant at anførselen under artikkel 14 i hovedsak var den samme som anførselen under artikkel 6 (1) og artikkel 10. Domstolen konkluderte derfor enstemmig med at det ikke var nødvendig å behandle anførselen om krenkelse av artikkel 14 sammenholdt med artikkel 6 (1) og artikkel 10.

Norsk sammendrag på Lovdata.no.

Andre kategori 1-avgjørelser fra EMD: Juni

AL-DULIMI AND MONTANA MANAGEMENT INC v. SWITZERLAND

Date: 21/06/2016 **Application no.:** 5809/08

Articles: 6;6-1;35;35-3;41

Conclusion: Preliminary objection dismissed (Article 35-3 - *Ratione personae*). Preliminary objection dismissed (Article 35-3 - *Ratione materiae*). Violation of Article 6 - Right to a fair trial (Article 6 - Civil proceedings; Article 6-1 - Access to court; Civil rights and obligations). Damage - claim dismissed (Article 41 - Non-pecuniary damage; Pecuniary damage; Just satisfaction).

The case concerned the freezing of the assets in Switzerland of Mr Al-Dulimi and the company Montana Management Inc. pursuant to UN Security Council Resolution 1483 (2003), which provided for sanctions against the former Iraqi regime.

The Court found that none of the provisions of Resolution 1483 (2003) expressly prohibited the Swiss courts from verifying, to ensure respect for human rights, the measures taken at national level to implement the Security Council's decisions. The inclusion of individuals and entities on the lists of persons subject to the UN sanctions entailed practical interferences that could be extremely serious for the Convention rights of those concerned.

In the Court's view, before taking those measures the Swiss authorities had a duty to ensure that the listings were not arbitrary. The Federal Court had merely verified that the applicants' names actually appeared on the Sanctions Committee's lists and that the assets concerned belonged to them. The applicants should, on the contrary, have been given at least a genuine opportunity to submit appropriate evidence to a court, for examination on the merits, to seek to show that their inclusion on the lists had been arbitrary. Consequently, the very essence of their right of access to a court had been impaired.

Har du kommentarer
eller spørsmål? Send
mail til:
c.b.astrup@nchr.uio.no

Lastly, noting that the UN sanctions system, and in particular the procedure for the listing of individuals and legal entities and the manner in which delisting requests were handled, had received very serious, reiterated and consistent criticisms, the Court found that access to the delisting procedure could not therefore replace appropriate judicial scrutiny at the level of the respondent State or even partly compensate for its absence.

Norsk sammendrag på Lovdata.no.

TADDEUCCI AND McCALL v. ITALY

Date: 30/06/2016 **Application no.:** 51362/09

Articles: 8;8-1;14;14+8-1;35;41

Conclusion: The case concerned a refusal by the Italian authorities to grant a residence permit to a gay couple on family grounds. The Court found in particular that the situation of Mr Taddeucci and Mr McCall, a gay couple, could not be understood as comparable to that of an unmarried heterosexual couple. As they could not marry or, at the relevant time, obtain any other form of legal recognition of their situation in Italy, they could not be classified as "spouses" under national law. The restrictive interpretation of the notion of family member constituted, for homosexual couples, an insuperable obstacle to the granting of a residence permit on family grounds. That restrictive interpretation of the concept of family member, as applied to Mr McCall, did not take due account of the applicants' personal situation and in particular their inability to obtain a form of legal recognition of their relationship in Italy.

In deciding to treat homosexual couples in the same way as heterosexual couples without any spousal status, the State had breached the applicants' right not to be subjected to discrimination based on sexual orientation in the enjoyment of their rights under Article 8 of the Convention.

Norsk sammendrag på Lovdata.no.

Nyttige lenker

- Hudoc: EMDs database over egne avgjørelser
- Lovdata: EMD-sammendrag på norsk
- Informasjon om klage til EMD
- Norsk senter for menneskerettigheters EMK-sider
- Norsk senter for menneskerettigheters bibliotek
- EMD-bulletins internettsider

Avgjørelser mot Norge: Juni

BAKKE v. NORWAY

Date: 28/06/2016 **Application no.:** 43641/14

Articles: 1;2;2+1;2-1;8;13;14;14+2-1;35

Conclusion: The applicants, Ms Britt Bakke (A) and Ms Anna Midttveit Bakke (B), are Norwegian nationals, born in 1954 and 1930, respectively, and living in Steinsland. A is the mother of C, a Norwegian national born in 1983 who was found dead in her apartment on 11 March 2007, and B is the grandmother of C. The case concerned the Norwegian police's investigation of the death of the applicant's daughter. The investigation into her death was terminated since there was no indication of criminal conduct. The Court found that, as acknowledged by the national authorities, that the early stages of the investigation in the case revealed certain shortcomings, for instance the initial lack of a more formal questioning by the police of C's partner. However, while the police rejected A's request for further investigations, it did, in fact, take additional steps. In the Court's view, all the measures, when taken together, were considered satisfactory.

As regards the fact that no prosecution was brought before the courts, the Court observed that it is not necessary to bring a prosecution before the national courts in order for an investigation to be effective. The public prosecutor must be able to determine, based on the particular facts of the case established in a proper investigation, whether to bring a prosecution before the courts or not and individuals must also be protected against arbitrary decisions and unjustified prosecutions. The Court noted that according to national law the applicants could have brought a private prosecution.

In the light of the foregoing considerations, the Court concluded that, as a whole, the investigation complained of fulfilled the requirements of being efficient as well as independent and impartial. The Court also declared the remainder of the application inadmissible.

Norsk sammendrag på Lovdata.no.

*

*

*